

DRUŽINA

Kaj sploh je družina?

Družina je ena najpomembnejših form v življenju posameznika in prva družbena skupina, v kateri človek kot otrok pridobiva prve izkušnje z drugimi ljudmi. Posameznik se v družini razvija biološko, socialno, duhovno in psihološko in prav zato so družinsko okolje in družinski vplivi glavni dejavnik socializacije in osebnostnega razvoja. V njej se posameznik razvija, dosega vrhunec in dopolni življenje.

Poznamo več definicij družine, najpomembnejši in najbolj splošni pa sta socialna in univerzalna definicija.

Socialna definicija družine: starševsko razmerje (biološko ali socialno), ki je dvogeneracijsko.

Univerzalna definicija družine: oseba ali skupina oseb, ki skrbi/jo za otroka/e in je prepoznana s strani države. Osebna podpora mreža (problem pri prijateljskih razmerjih).

Kakšna je funkcija družine?

To, kar je v posameznikovem življenju najbolj dragoceno, za čimer posameznik strmi, vse to, kar v njej najde: prostor, družbo, duhovno srečo, partnerstvo, materialno zadovoljstvo, vse to in še več bi morala posodabljati družina. Moč izkušenj, ki jih otrok pridobiva v družini, je velika, saj je čustveno povezan z drugimi družinskimi člani in članicami.

Funkcije družine so torej sledeče: čustvena, socializacijska, povezovalna (integrativna), razmnoževalna (reproduktivna) in ekonomska.

Raznolikost družin

Družine se ena od druge zelo razlikujejo. Na raznolikost naletimo, če primerjamo družino kot institucijo v različnih družbah in kulturah. Gre torej za kulturno raznolikost socializacijskih procesov v okviru družine. Na vse to vpliva tudi izobrazba, poklic, izvor in starost staršev, vaško ali mestno okolje, v katerem živi družina, itd.

Kakšne so razlike med družino nekoč in danes?

Kakšna je bila družina nekoč in kakšna se zrcali v sodobnem času? Se družina nekoč in danes razlikuje? In česa v sodobni družini ni več najti?

V tradicionalnih družbah je družina skoraj edini dejavnik socializacije. Družina, v kateri je bil posameznik rojen, pomembno določa njegov družbeni status skozi vse življenje. Včasih je bila družina razširjena, velikega pomena zanjo so bile sorodstvene vezi. Na otroke so pazile stare mame ali sestrične, danes pa ni več tako. Pomembne so tradicionalne vrednote, ki se kažejo v čisto življenjskih stvareh: kosilo v krogu družine je nekaj nepogrešljivega, prav tako tudi družinski izleti ob nedeljah in praznikih.

V tradicionalni družini imajo starši precej večjo vlogo kot v moderni družini. Že delitev dela in vlog je stabilna in vnaprej določena, npr. ženske likajo, kuhajo in ostajajo doma, medtem ko očetje skrbijo predvsem za ekonomsko – finančno stanje družine. Skupne dejavnosti so le

ukvarjanje z otroki in prostočasne aktivnosti.

V modernih družbah je družina samo eden izmed številnih dejavnikov socializacije. Na posameznika vplivajo tudi drugi dejavniki, kot so mediji, šola in vrtec, skupine vrstnikov, delovno mesto, prosti čas, različne sekundarne skupine... Družina nima več takšnega pomena pri določanju prihodnjega statusa, čeprav seveda lahko nanj pomembno vpliva. Stiki s sorodniki se izgublajo in na otroke pazijo varuške. V modernih družbah poteka prvi stik z okoljem predvsem v okviru majhne, nuklearne ali jedrne družine (oblika družine, v kateri živijo starši in eden ali dva – le redko več – otroka). A to dandanes še zdaleč ni edina t.i. »normalna« oblika družine.

Otroci lahko odraščajo v različnih družinskih okoljih: v družini z dvema (biološkima) staršema, v enostarševskih družinah, v reorganiziranih družinah (ko se npr. eden od staršev loči in ponovno poroči z drugim partnerjem) itd. vse to prav gotovo vpliva na različnost izkušenj, ki jih otroci pridobijo v družini. Znotraj teh družinskih okolij lahko najdemo zelo raznolike družinske običaje, različne navade skrbi za otroke, različne tipe vzgoje, pa tudi zelo različna pričakovanja staršev v zvezi z vedenjem otrok. Niso pomembni samo namerni vplivi (vzgoja) in pričakovanja, ampak tudi splošno vzdušje, ki vlada v družini: odnosi med družinskimi člani, načini reševanja težav in nesporazumov... Niti zelo dobro gmotno stanje družine ni tako zelo pozitivno za otrokov razvoj. Lahko se zgodi, da starši in otroci, ki sicer živijo lagodno življenje, ne poznajo trdnosti in pozitivne družinske tradicije. Samo premožni starši nikakor niso zagotovilo za uspešen razvoj in uspešno individualizacijo mladostnika, ker je predpogoj trdna in ustvarjalna skupnost, čeravno enostarševska. Pomembne so vrednote in občutki, ki jih otrok od svojih staršev dobi.

Tipična značilnost moderne družine je podaljšana (ekonomska, socialna, pa tudi čustvena) odvisnost od staršev. To je proces, ki je opazen povsod po Evropi, v Sloveniji pa je še posebej izrazit. Spremenil se je tudi način vzgoje, družinski vzgojni stili so se liberalizirali in starši ne predstavljajo več neke brezpogojne avtoritete, kot je to bilo včasih. V odnosih med starši in otroci gre za nekakšno medgeneracijsko sodelovanje, opazni so tudi razširjeni primeri zagovorništva, ki so naperjeni predvsem proti šolam, duhovnikom in podobnim vzgojno – izobraževalnim institucijam.

Družina je skupnost, pomembna celica, ki jo je treba negovati. Pomembno je, da si prisluhnemo, da se odprto pogovorimo o različnih stvareh, tako o dobrih, kot o slabih. Probleme, ki nastanejo in so značilni za vsako še tako idealno družino, je treba reševati sproti, ne pa čakati, da se bodo rešili sami. Predvsem mlade družine bi morale preživeti več časa skupaj. Če živiš v mestu, pojdi v naravo, na podeželje, če živiš na vasi, si vzemi čas za obisk mesta. Pomembno je, da se ohranijo vrednote, ki so velikega pomena za vse člane družine. Poiskati je treba družinske korenine, obnoviti stike s sorodniki in jih tu in tam tudi obiskati. In še nekaj: vsaka družina je lahko bogata, če je varno jedro, v katerem se vsak, ki jo sestavlja, dobro počuti.

Viri:

- A. Barle – Lakota in ostali. Uvod v sociologijo, učbenik za sociologijo v gimnazijskem izobraževanju, DZS 2005
- Prof. soc. Matej Kos Durjava. Večer, Mi med seboj, Naši otroci so vse bolj prepuščeni ulici, 6. junij 2005
- Dr. Tanja Rener. Seminarska naloga: Sociologija družine, 2003/2004